

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жыйылыу

Сёз туризмни айнытыуны эмда жолда кьоркьуусулукьну жалчытыуны юсюнден баргьанды

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков
Россий Федерацияны Президентинде
Шимал-Кавказ федерал округу
толу эркинликке келечисинде советни
полпреда Юрий Чайка бардырган
жыйылыуна видео амал бла кыатышанды.

онларыны оюнулары, право
низамны саклауучу органданы
башчылары кыатышанды. Бөлгиленингенича, туризм-
рекреация жаны бла кыралда кыралган энци экономика тий-
реледен 10-су Шимал Кавказда-
дыла. Аладан бири уа – Элбрус-
да. Мында тап жарашдырылган
экология жоланы куз арты баш-
ланганы 20 миңг чаклы турист
жайыланганды, 100-ден артык
гид а 15 жыл чаклы сакланган
аламат инфраструктура ючюн ыра-
зылыкьларын билдиргенди.

Республикагьа 2023-2024 жылда
Нальчикде, Прохладна, Зольск,
Элбрус, Черек, Чегем, Урван рай-
онлада кьонак юйюни кыруу-
лушарына, экология парлга кыруу-
га – битеу да 51 объекте – 756
миллион сом чаклы бөлюнгенди.

Экология жоланы андан ары кыра-
рга, туристлени жаны кызууу
келрине этерге керекди деп, аллай
борч салынганды.

Жылы узуну солурга онг чыкь-
ганы бла регионаны араларында
жюргөн транспорт саны да
эсгенди. Аны себепли жоллада

кьоркьуусулукьну жалчытыуна
энци эс бурлады. Республикада ол
жаны бла халы юсюнден КъМР-
де ич ишлени министри Василий
Павлов билдиргенди. КъАбарты-
Малкарда федерал жоланы тап
халгьа келтириу бла «Кавказ»
управление юрешеди. Ол жолта
токташдырылган мардагьа
келтир ючюн кен иш этеди, ол

санда аланы төрт ызгьа дерн кен-
гереди, орталары бегитеди. Аны
хайырындан төрт жылны ичинде
азариланы саны 2019 жылда 36
кереден 6 кереге, 2022 жылдан
берн уа 6 кереге азайганды. Жол-
ланы илгендириу иш тохтаусуз
бардырылды, деп билдиргенди
КъМР-ни Башчысыны бла Прави-
тельствоуну пресс-службасындан.

Кенгеш

Террорчулукь бла байламлы аманлыкьланы болдурмауьга – энци эс

КъАбарты-Малкар Республиканы
Башчысы Казбек Коков видео-
конференция халда Терроргьа
кьажу миллет комитетни жыйы-
лыуна кыатышанды. Ол Москвада
Терроргьа кьажу миллет комитет-
ни таматасы, Россия ФСБ-ны ди-
ректору А.В. Бортникову башчы-
лыгында бардырылганды. Анда
Шимал-Кавказ федерал округда
террорчулукьну бла неонацизмди

ниетлерине алдангыра болуьк
адамла бла профилактика ишни
сорууларына кьаралганды. Жыйы-
лыуьга комитетни келечилери,
РФ-ни генеральнй прокурору
Игорь Краснов, Россияни Президенти
Федерал округлада толу эркинликке
келечилери, регионаны террорчулукьга
кьажу комиссиялары председатели
кыошылганды.

НАК-ны председатели округу
тиресеинде халкьла аралы террор-
ист организацияланы тирингелери
эсленингени белгилегенди. Запад
энци службала Шимал Кавказда
социал-политика халны бузаргьа
юрешедиле. 2022 жылдан башлап
террорист ызда кьуралыгьа болуьк 37
аманлыкьлыкь тыйылганды, аланы
«ИГИЛ» халкьла аралы террорист

Акция

Хорламны дунягьа эм уллу байрагьы – Нальчикде

Тонене Нальчикде Келишиутокно майданында
Хорламны битеу дунягьа да эм уллу байрагьын жайгьанды.
Ол Улуу Ата журт урушда Сталинград эмда Кавказ
ючюн сермешле Хорламны 80 жылгьа кьаралганы атал-
гьанды. Байрагьны битеуу келити эми иниг кьадрат
мерген аслам – узунуьу 65 метр, келити 35 метр.

алгьа бизни жигит ата-ба-
кореннине халкьла аралы патриот
акцияны чекеринде бардырылганды.
Ол Волгоградда башланып, Элистада,
Махачкьалада, Грозныйде, Магасада,
Владикавказда, Нальчикде, Черкесскде
бардырылып, ахыргьы бөлгюмю
Пятигорскда болуькьда.

Нальчикни ара майданында уа,
жауун жаугьанына да кьарамай,
шолкучула, жамауат эм патриот
организацияланы келечилери Юнармияны
жаш аскерилери жыйылышанды.
Ветеранлары «Боевое братство»
битеуереси биригулерни КъМР-де
бөлгюмю башчысы Гелиястайланы
Барисбий, бу тарыкь магьаналы
жумушча атагалгьан митингн ача,
Кавказны эркинлиги ючюн кьазуатыны
Улуу Ата журт урушда магьанасыны,
ол битеу кьазуатыны барууна этген
себепликни юсюнден айтханды.

Кавказны эркинлиги ючюн сермешде
270 миңден аслам аскери жан бергенди.
80 жыл мындан

рацияла бардырып, аланы хорлам
бла бошгьанларын айтханды. Бизни
заманда да Хорламны байрагьы
кесини магьанасын тас этмегенди.
Биз жигитликин юлгюсюн кьоргозгөн
ата-бабаларыьыз бла этемленирге
эркинбиз. Тарыкьы дорлерин эскизде
утаргьа, мамырлыкьны саклар ючюн
битеу кючюбюсюн салыргьа борчуьуз,
– дегенди Роман Литвинов.

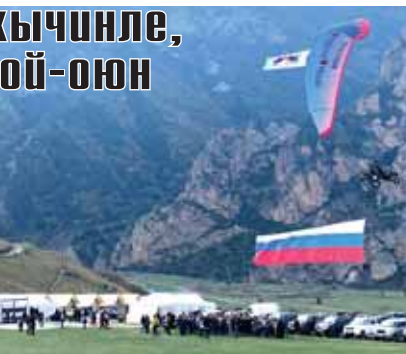
«Нелокореннине» проект Помоносууну атын ююрюгөн
халкьла аралы клубну башламчылыгы
бла кьуралганы айтханды. Митингте
клубну эмда проектни таматасы
Владимир Скрипникченко да кыатышанды.
Ол Хорламны байрагьы боюнгоюн
мамыр жашуа ючюн тьгюлгөн кьанын,
кьазуат бардырылган аскерчилени
кьарандашлыкьларыны сыйлы
белгиси болгьанын белгисин болгьанын
чертгенди. «Бизни ата-бабаларыьыз
динлери, миллеттерине кьарамай,
бир тизгинде советни, Ата журтубузу
жалынкьсызлыкьлыгьын саклап
анды. Бизни КъАбарты-Малкар
кьарны жаш тьлюсю, тыш кьыралладан
кьонакьла бла кьуралганы байрагьын
жайгьанбизгьа этемленбиз», дегенди ол.
ТИКАЛАНЫ Фатима.

Байрам

Татыулу хьичинле, жарыкь той-оюн

Ыйык кюн «Чегем» парадомда
туризмни «Чегем 2023» битеуереси
форумуну чекеринде «Олай-Хьичин»
деген байрам да этгенди.

Ол кюн малкар халкьны сыйлы
ашарындан бирин – хьичини – ким
узга этгени да ачыкьланганды. Эри-
жугу Огьары Малкарны, Булуьгуну,
Тырыьаууну, Ташы Таланы, Хабазны
келечилери эм «Заман» газетде
илгенини кызуу да кыатышанды.

Фестивальны кьурган Мушка-
ланы Марат – «Чегем» парадомну
таматасы тышндан келгенле таулу
хьичини татыуу кьаллай болгьанын
билрине ову мурат бла кьуралганын
чертип айтханды.

Билемисиз, бери бизге солурга
келгендеди бир нечча керн зиртеге
гоушенди анда-мында татыуусуз
хьичинле ашагьанларыны юсюнден.

Алайда да, кече да жукьламай,
хьичинлени ичлерин, тышларын да
хазырлап, Чегем тарына битеу тау
аууздадан тишируула жыйылгьан
эдиле. Бу тийреде тьверли болуучу
жел фестивалны ишине бир аз чыркуу
этгенине да кьарамай, халкьны кьло
жаркь эди. Тошге жуукь заманга
эришуде ашланган эди. Хар район-
дан ючюшер адам миллет ашыьызгьа
усталыкьларын кьоргозгөндиле.

Салай да эришуде 4 конкурс
белгилени эди. Бу жумушну кырууу
боюнуна алгьан «Нарт ун» жаш тьло
кызууну таматасы Таппасханланы
Фатима билдиргенге керн, биринчи
эришуде тьверли картоф эм билшакь
хьичинге жораланганды. Экинчисинде
уа башка командалада болмьгьан эчки
илден жарашдырыргьа керн эди. –
Миллетлибизде боюнголюкде хьичини
43 торпоско белгилди. Боюнж
жарашдырылыкь тьрлоркелерине
жюри багьа бичеркиди, – деп белги-
ленди ол.

«Хьичин-Фестин» чекеринде этген
ючюню эришуде ахьичинлени тьрлор-
келери бла байламлы болгьанды.

Ахьыры 2-чи бетдеди.

Саулукь

Жангы излемлеге келиширикди

Бу конюледе Нальчикни 3-ю
номери шахар поликлиника-
сына тынгылы ремонт этиле
турды. Ол 23 миңг чаклы адамгьа
кьаратган улуу медицина
учреждениладан бирине саналады.
Планга керн мында бир жолгьа 264
саусугьа кьараргьа он берди.
Конюдогю стационарында 32
адамгьа жатар жер кьурал-
кьыды.

Кьел болмай подьрад органи-
зацияны келечилери жыштан эм
таза суу бла жалчытхан системаларын
жыгьартып бошгьанды. Аны бла бирге
ючюню эм тьоп этакьларанда да
тийишли ишле башланганды.
Башка бөлгюмледе миллет
педагогуну илгендириу жаны
бла жумушча тамамланды. Ол
санда от шоугенден сакьларча
система тартылды.

Регистрация бардырган отуу
жангы жоруькьла тийишлиликде
тюрлендирилди. Специалистлени тьрк
табарна белгиле салынкьрыдыла,
врачка киргиге кезилуерин сакь-
лангана бир бирге чырмамача
онгла да кьуралкьыдыла.

Эге сала айтсакь, тынгылы
ремонт «Саулукь сакьлау» миллет
педагогуну илгендириу жаны
бла жумушчу кырууу биринчи
звеносу илгендириу регион
программагьа керн бардырылды.
Учреждение топусунлай жангы
излемлеге келиширча болуькьды.

Планга керн, объект келир
жылы ахьырына битерге керкиди.
Бизни корр.

Эсгерн

КъАбарты-Малкарны тарыкьында эм
бушулу конлеринден бери 18 жыл
озгьанды. 2005 жылны 13 октябринде
кьолларында сауутга алып, респу-
бликада туугьан, мында эсген жаш
адамла Нальчикде право нызамны
сакьлауучу органданы бир-бир
объекттерине чабыулуькь этгендиле.

Антларына кертичи болгьанлай кьалгьан эдиле

Мен а бизни халкьда аны кьаллай
азырылганын, кьаллай тьрлоркелери
болгьанларын билесе сюеме, – деп
кьошханды ол.

2 бет

Кьоркьуу

Бу конюледе Нальчикде бардырылган
магьаналы жумушладан бирин Россияни
художествову академиясыны (РАХ)
калечилери келгени бла байламлы.

Унутулмазлыкь такьыйкьала

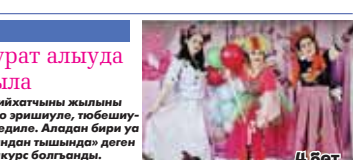

3 бет

Конкурс

Хунерлерин сурат алыуда ачькьлагьандыла

Быйыл Устазын бла насийтакьчаны
жылыны чекеринде тьпюро-тьпюро
арышуде, тьубешуде да аслам
кьурала келеди. Аладан бири уа
«Устаз классны боосьгьанды тышндан»
деген ат бла бардырылган конкурс
болгьанды.

4 бет

Кёрмоч

Унутулмазлык такыйкыала

Бу кюнде **Нальчикде бардырылган мағаналы жумушладан бири Россияни художестволу академиясы (РАХ) келечирге келгени бла баймалды.** Ала «Шендонго суратчылары чыгармаларында тиширүү сыйфаты» деген проектти себеплиги бла келгенди. Ол программа бла ала СКФО-ну башка-башка регионларда мастер-класс, кёрмоч бардырырга умулдула. Ала бизни республикада турганы да кыуам кюн болады. Алагы КМР-ни Парламентини Председатели Татьяна Егорова да жарык тобел, проектирине не жаны бла да амал этериклерин билдиргенди.

Аны чеклеринде белгилли художникке тогузуну октябрь Кэабарты-Малкыр кырал университетте студентле бла тобишип, сурат ишлеу жаны бла мастер-класска кёргозгенди. Аланы бардыры ала РФ-ни халк суратчысы, РАХ-ны академик Константин Петров болганды. Дагында НИИ РАХ-ны художестволу баймонго таманыра, искусстводенин доктору Татьяна Астраханцева «Халк эм декоративно-прикладно искусство окутууну энчилиги» деген темага лекция бардырычанды.

Студентле береси да жарыкыла, билимини суюп алгыла болганларын чертирге соеми. Биз ала бла талай сагытчы ишленгенби, ала, келенин, дер башалгандан сора да, кетерге унамаганды, жаны затпага койериге интенигерли бек кыуандырганды, - дегениди Константин Петров.

Сёз ючюн, чечен суратчыла да кеп алапат ишлеу бла таныштырылды ботун. Дагында кыуандырган жумушладан бири уа «Тиширүү сыйфаты» деген ат бла КМР-ни Халк музейинде ачылган кёрмоч болганды. Анда кёргозотпогөн чыгармала конурсе бла сайлангандыла. Кеп белгили суратчылары ичинде тиширүү сыйфаты эм ариулиги» деген темага лекция бардырычанды.

Керти да чертип айтырча ишле кеп эдиле, аланы санап бошара да тоюлду. Дагында бир таланын сагытчысына, тюз болур: Блимго-то Дадашын «Жай кошока баруу», «Урушдан кыгыты», «Вдовкин Николайны «Келин», Косев Мараты «Ана», Александр Тарасовну «Ветеранларды суратлау», Таймурз Маргиевни «Талууну сыйфаты» эмда кеп башкала.

Суратладан сора да, агындан, коммошден, пластиден, темирден жараштырылган тиширүү сыйфатлаган ишле да кёргозотпогөнди. Аланы санында Черкесаны Тохирини «Кавказны келери», «Шуу оштен», Французаны Казбекини «Кыраачыны анасы» деген ишлери да энчи жери алгычанды.

Жыйылынуу бардырган РАХ-ны член-корреспонденти Сергей Ступин республиканы Башчысы Казбек Кокоев, КМРКУ-ну келечирине да бу проекти кыуалынуу уллу себеплиг этгендерин чертенди. Бу жумушка кыатышканылары барысына да жорек ырызактыгынын билдиргенди. Проект жагыра Россияде угыт, битеу СКФО-ну регионларда бардырылур ючюн, Россияни художестволу академиясынын президенти Зураб Церетели кеп кыуалы салгытчыны да белгилегени ол.

УСТАЗНЫ БЛА НАСИЯТЧЫНЫ ЖЫЛЫ

Кепле аны фахмулу поэтика, телевиденинда алапат бериле бардырыны себепли, Мечиланы Кязим атлы фондуну директору да таныштыла. Алгаракалда «Кюн суугада суратла» деген ат бла назму китабы да басмаланганды.

Тилини байлыгына, сабиймеге суймек лигине сукьяналырчады

Дунида кеп инсанла бардыла, бирлери бла нени юсюндөн ушак этерге бийликсе, башкала бла сёвешениндан хайыр кёрмөйсө. Бирде уа аллай эгер адамла тобелдиге, темиш кибик терекке, ала бла уулула жоктула, сейир болосо, хар сёйлери да жоректе балхам болуучу алай тамаша атланы кыядан билосе деп. Алай инсан устас болсо уа, ол окуучулары кеп байлыкды. Тюз айтады, устас болгон ол да бир энчи фахмулдан бириди. Алай таза жюргөти бл бу ишин сойюн, чынтты устас болгон, миллетин огурлу кызы, халктын этти игилик бла айтырган Аппайяны Мустафаны кызы Ларисады.

Аны жерлеринде бириди. Париса да анда тууганын, егениди. Юч кыраындынын этегинди. Анасы Башкагыяны Хаджи Муратын кызы Фадимат школда эпли беш жылдан астам малкыр тил бла арабстандан окуткан, терен билимди, кеп сабийни тюз жолга салган устас эдиле. Юйорде Лариса эм гитче болганы ючюн, аны биргесине школга, устала турган кабинетте да эпитрге туюше эди. Жашаууну ол кезиюн эгерге: «Манга устазны даражасо не заманда да бийик жерде болганды. Анам да алай ёсдоргоди, улугура гитчеге да намс берирге керекте эдеп. Сабий заманында устала журналыны алып, классарына барса, алагы кырап окулганды эди эдим, кесми да журналны алып, сабийге билим берип, белгиле салгыра асыры сойгенди», - дейди ол.

Салгып жорешелерине сейр этерде. Алай бла, устазны билим бергени жаратып, 2005 жылда педагогика колледжде ишлерге чыкыргандыла. Ол манга бек кыуалы болгон энди. Мени окуткан устазларым бла тег болгон ишлерме деп. Алай манга ана тиллерин билгире сойюн, устазлыкты жолун сайгаган студентке колгононро болонча кыналата битдире эди», - дейди Лариса.

Белгилисича, педагогика колледжде керсе берирча малкыр лиратурадан келгенди. Сабийини сейр этдирчя материалдарны жыйыштырып турганын да энчи белгилерчады.

Ол кезинде педагогика колледжинде балык Байчечкумуну Нине Жарунова эди. Аны бла бирге тиллерине уллу суймекликери болган Лариса Мустафаева бла Аппайяны Фатима Кысыямова ишленгени себепли, колдорж малкыр адабиятын бла маданиятчы ара болу болур дерча эди. Хар олмулго поэзия, жазуучулык, композиатораны юбилейлерине жоралап, мында уллу жерине ула бардырылган турганы да келени эспиргенди.

АППАЙЯНЫ АМИНА. Сурат авторунду.

Лариса хар студентте да энчисе бура эди, жорегин кыйнаган бири да болмагынын айтады. «Хар сабийге да тап юйорде эстемсе берилмейди. Бирине жашагырга умутлу кеп кызыкчы юр эди. Мен анга ишден юйорде келсем да, кыйырганды турганам. Бир жол а, жарсын турмаз ючюн, аны юйорке келтирип, бирме жашагырга умутлу да болгон эдим. Хар бирге да алай эдим. Тюз кесими сабийлеримча суэ эдим», - дейди ол.

Болонюкюде Лариса баш иеси Занзаны Алим бла энчи жаны ёсдоргогенди. Ала да окуган, ишленген жерлеринде миллетини атын игилик бла айтырган улангалдыла. Ол юйорде бир заманда аны бла бирге уа мени битеу соруларам да тынгылы жуап берип турганды.

«Бизге уа кыуалы операция этилген эди, жашымы кёкорегине пластина салгандыла. Хар зат да бийик даражада бардырылганды. Операциядан сора да бизге Жаннетаны кыйырганын чертда

да жазып апыр онг тапмаганыма. Ала уллу Россияни кеп жерлеринден келген саусузлы ырызактыгыдыла. Билгиме, Трамляны Жаннета Пирогов атлы клиникада ишленгени жыуырма жылдан артык болды. Ол кезиюн ичинде кеп жашкыкыла бла кызычыкыла жашагыра ушаныулук бергенди. Ол бакыган балчыкыла саусулык болуп есендеринден уллу сауга жокду анга. «Миллет адетелде есенге таулу кызыбыз ариу тиллиги, адеджили бла да айырмалды. Биз аны кюл азыбызда жюргөтөбиз», - дегениди Жаннетаны биргесине ишленген хирург, медицина илмулуны кандыгы Дионис Петров, мен анга Трамляны кызо мени жерлеримде дегенимди.

Жаннетаны кабинетине кирип, сени юсюндөн республикага газетте жаздырыл эдим деп тилегенимди, ол, иймени: «Мен алай бир не зат этгениме, жалаанда ишени кереклисича тамамалыма», - деген эди.

Анда билгенбизча, ол Кэабарты-Малкыр кырал университетинде да айырмалы бошак чыкканды. Ординатурасы Москвада бу клиникада ётерге барганында уа, анга алгы ите кесек тинтиулден, сынауладан ётерге тошгонди. Ординатураны заманы бошалганды уа, артка керге унамай кыуалгандыла. Билимди, ишин сойюн, ага битеу жорги бла берилген адамла кыяда да бек керекдиле. Бу клиникада уа бютонда».

ДАЛАТЛАНЫ Марзият хазыраганды.

Ырызактык

Сёлешгени – ариу, кюлмары – уста

Мирный элде жашаган Ахматланы Зурият бу кюнде редакцияга ырызактык ыспас этип жазганды.

«Бир адамла бардыла да, ала бла бир кесек окуна сёлешсен, жорегине бир сейрлик жылуулук, шохук келеди. Алайяны беттеринде огурлулук сезилип турады, кёлериңде жашагыра ушаныулук берген жиптинлик жандыла. Москвада Н.И.Пирогов атлы клиникада мен ма алай ашкы адамлага тобеген мен. Анда ишлерин билген, аны тынгылы тамамалган, атлары дунягыра айтылган, жашууларыны онла бла жылларын бар ашкы иште жоралгандан врачла, алимле кеп болганын жаматууга уллу насыдыды.

Аланы араларында бизни жерештибиз, сабийге операция этген хирург Трамляны Далхатны кызы Жаннетаны да болганын, атын махтау бла айтдырганы да кыуандырганды. Энди врачлагы кылапай бла тошгеними айтайым. Жашыбыз тууган кюндөн да ашарга унамай, жылганылай турганды. Улуу бола барганы бла уа терк окуна арып, кыруауыз болуп кызда эди. Ючюнчо класска дерге окуп келгенди. Насыкча, окуганын а бек иге эти эди. Не заманда да жануарлагы эс буруп, пластинден аланы суратларын ишлерге да сойгенди. Болосода аш ашамгыранды уа кыйгы этдире эти мени. Нальчикде кеп врачлагы барганыбыз, кыраганбыз. Алагы бла бир жолга эки операцияны да эттедиле. Арта билгениме, Жаннета Далхатовна ол операция этгенден бири болганын эмда иги кесек жумушун да тамамалганын. Андан сора да ол кюн сайын жашына халпарын билеп турду. Аны биринчи атламаларына ёз баласынча кыуанды. Врачла барысы да бизге бек иги болгандыла, алай Жаннета Далхатовна да энчи кыйырганды. Мен жашаган ёмюрюмде аны ол игилиги унутмам.

Биз бир неча кюндөн кетенибизден сора да ол, сёлешип, жашы саугундан хапар билеп турду. Аны бла бирге уа анализлени да берип, манга жибергени, бирге кырайтым, бу дарманын ичтиргире унутмагы деп, бютонюкюде да кыагы унамай турады. Алай тынгылы кызыбыз болганын бла мен бек ектенемелем. Зурият биргелерине жатхан башка саусуз сабийчини анасыны Ырызактыкны китабында жазганын да колголе келтиргениди: «Бу клиникада ишленген битеу коллективге ыспас этеме. Сабийге, аналагы да бек иги болдыла. Бизни врачлабыз Трамляны Жаннетаны уа энчи ырызактыкыны айтамы. Ол бек кыйыргыруу, ариу тили, ишени тынгылы билген специалист. Биз клиникада турган бир неча кюно ичинде, иши не кеп болсо да, сабийге кырагыра, ариу сёз айтып, ушаныулук берирге, кыуандырганы унутуп кыомалганды. Алагы бла бирге уа мени битеу соруларам да тынгылы жуап берип турганды.

«Бизге уа кыуалы операция этилген эди, жашымы кёкорегине пластина салгандыла. Хар зат да бийик даражада бардырылганды. Операциядан сора да бизге Жаннетаны кыйырганын чертда

Маданият олимпиада

Сочиген кыуанын кыайтхангыла

Бу кюнде Сочиге «Дунианы кыуахарлык ариулуук» бла кыуалы эрши деген ат бла XXII халкыла аралы маданият олимпиада бардырылган эди. Аны, хар замандача, Дуния арты койлат эдим. «Маданият олимпиада» дунини жаш жамуауу бириги кырагыра аныла. Анга Горжюден, Эрменден, Грециядан, Адыгеден, Кырачай-Черкесден, Старорослоп эмда Краснодар крайпаден, Чечен-малкыр тилин омигдиргенди, аны не заманда да жорукчя турганды.

Россейде Дуния артыи миметини вице-президенти Аюуз Бетуганов бу кыуалы Россияни эмда жуукты кыуалы маданият жашууларында мағанала жерини алганын чертти. «Маданият олимпиада» дунини жаш телюсюн бирикдиргире, бир бирикзини адеп-терелерин, жёр-төсөөлөрүн билгире, Россияни жеринде жашаган кеп миллетини культууларына бла шагын рейлерине огор бергенди. Конкурса кыуалы битеу коллективте да фахмулу болуп кыуалгандыла, аны себепли аладан бек игилин сайлаган тынч болмагыанды», - деп Аюуз Бетуганов

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Конкурс

Хунерлерин сурат алыуда ачыкылагандыла

Быйыл Узастыңа бла насыйхатчыны жылыны чекленди тюрлю-тюрлю эршиуле, тубешуле да аслам кыраа келеди. Аладан бири уа «Узаст кыраа босагасында тышында» деген ат бла бардырлыгын конкурс болганды. Ага кышкыр коюн а фотоаппарат бла сурат алдыргыга керек эди.

Быйыл узастыңа бла насыйхатчыны жылыны чекленди тюрлю-тюрлю эршиуле, тубешуле да аслам кыраа келеди. Аладан бири уа «Узаст кыраа босагасында тышында» деген ат бла бардырлыгын конкурс болганды. Ага кышкыр коюн а фотоаппарат бла сурат алдыргыга керек эди.

Алай бла ол ишледен кырагандан керимч ююнчю октябрде Нальчикде 100-жыллыкны Паркыны галереясында узастыңа усталык байрамларына атылып ачылган эди. Ага республиканы жержерлеринден да адамла кырагыра ою тапкандыла.

Эсерте кетикчи, сагынылганды эршиуле «Большая учительская неделя» тубешуно чекленди КМР-ни Жаркыкларында эма илму министрствосуну башламчылыгы бла кыраганды. Ага районларыбыздан бла шахарларыбыздан кон жоз чакыны адам сынаганды кесини хунерин. Алаңы араларында уа, жалаңда усталык бла юр-ретиюле угуй, студенте, окуучула да болганды.

Жолочулук

Тамаша табийгытны кёрзгенди, тегерекни тазалагандыла

Кыбарты-Малкыра тугалык эрлеу эм спорт турмадан федерациясыны вице-президенти Гуаманы Бориси башчылыгында «Обзорный аууша жолочулук кыраганды, ага республиканы Курорт эи турма министрствосуну, асламы информация органына келечилери, окуучула бла студенте да кышулгандыла. Жолочуланы биргерине биринчи классы кышкырычу Кишикланы Мазан да борганды.

Эм алгя, жыйылгандыла жолда кеслерин кылай журютурге керек болганды, кыркызуусулукну журюклары эсерттенди. Мында курорт кёнюн жагысында жыйыл, терек бахчалдан бла агындан ётп, эки сагындан ала аууша жеткенди. Бери жол жангыс эки километрге, аны эки юрениуледен ёлменг турист да бараллыкды. Быйладан аруу табийг-

Грозныйде бардырылган кесегине кыатышканды. Кызыкты аныс бла бирге Чеченге барган эди да, суратны анда эршиуно кезиууде алганды.

Иванна Герден Прохладныйн алтыны номерли гимназиясына журююде. Ол да «Мени юйюромде – педагог» деген бөлүмде алчы болганды. Аны аныс да оруу тилден бла литературадан окутады. Ол эршиууге анысан суратта тошюрюп, аны бла кыатышканды.

Дарья Киреева уа КМРКУ-ну төртюнчю курсуну студентиди. Ол «Узаст объектиде» деген бөлүмде сынаганды кесини хунерин. Аныс Нальчикде отуз номерли номерли мектепде завучу. Кызыкты суратта аны лыкалда уяң кезиуу тошюрөгиде эма анда бла хорламга тийиш болганды.

ТРАМЛАНЫ Зукура.

Жандауурлук

Сууаплыкны чеги жоккду

Бу конде Нальчикде Владимир Воровканы Маданит фонду сакат сабийде жандауурлук акция болганды. Аны «Единая Россия» билтерусей партиясы Нальчикде бөлүмю, КМР-ни Уруну эма социал кырауу министрствосу, Маданит фонду кызырлап кырагандыла.

Акцианы Маданит фонду таматасы Лоаза Макоева бардырганды. «Тезому колук бла жан аруутуу адамлыкны ышкырлардыла биз жалаңда быйлай кезиууде угуй, кон сайын бир бирибизге кырайгырырга, халал кёздөн кыраарга керекбиз», – деп, ол бир сейр юлго да келтиргенди. «Бир жолуп илму дин кылуучуга биреу таргыгы келгенди. «Мен көп ишлейме, алай башкалар кыраарга кёрурөдү, меники уа угуй. Дагыда не зат кыйнайды журюгиме десенг, башкалар кылуучуга саладыла, мени уа бир адам да эслемейди», – дегенди.

Дин ахлу ага быйлай жуулапды: «Бийик кылуучугу, илму иш хакынг да болура, алай сен алагыса эсе бурма, ала келе-кете турган бош хауэ затларда. Андан эсе, игилик этерге ашык». «Мен да битеу жамауатны ахшы ише этерге кыраарга», –

деп бошаганды сёзон Лоаза Макоева КМР-ни уруну эма социал кырауулау министрини орунбасары Ратмир Ацканов а республиканы саукыс сагыла учуреденилери кызууу сабийдеге не заманда да энчи кырайгырларын чертгенди. «Биз, социал учуреденилери ишлегене, врачла да адамланы саукыларын бютюн юклендирип, жашууларын жегилитир ючюн ишлейбиз, барыгы да саукылуу болууга», – деп, ол быйлай ише халкыны кырауусу кызууу жамауатын эсин бурруга улпу себеплик этгенлерин да чертгенди.

Тубешуле аруу келген жаш волонтерла сабийле бла ойнагандыла, суратла ишлегенди, жазарга юйреткенди. «Он конде зат кёргозтолгенди. Аны уа «Калисто» театру артисттери анда эчкенди. Ансамбли башчысы Ирина Романчихинага «Единая Россия» партияны Нальчикде бөлүмю келечин бу тойон кызуу быйлай жандауурлук акцияла не заманда да кыатыш тургандыны айтып, ыспас эткенди.

ХОПЛАНЫ Марзият.

Спорт

Хайырлы тубешуле

Кыбарты-Малкыра «Айткылык олимпиада» – сабийде, жаш тёлго эм Россияни сабий спортуна» деген жандауурлук программга кышуулганды. Аны чегинде бизде кышкыра эм болганды, ага журту спортула болгандыла.

Быйлай жолочулукла тогуз жыл мындан алгя башлангандыла, регионда акция эки кере бардырганды. Быйыл республикага айткылык спортула – фехтованидан Олимпиаданы юч кере чемпиону, дунияны тогуз кере чемпиону, СССР-ни спортуну сыйлы устасы Галина Горюхова, Олимпиаданы бла дунияны эки кере чемпиону, Россияни спортуну сыйлы устасы Татьяна Логунова, дунияны, Олимпиаданы, дунияны эм Европаны эки кере чемпиону Оксана Ермакова – желгенди.

Алагы КМР-ни Парламентини башчысыны орунбасары Олимпиаданы грек-...

Быллай жолочулукла тогуз жыл мындан алгя башлангандыла, регионда акция эки кере бардырганды. Быйыл республикага айткылык спортула – фехтованидан Олимпиаданы юч кере чемпиону, дунияны тогуз кере чемпиону, СССР-ни спортуну сыйлы устасы Галина Горюхова, Олимпиаданы бла дунияны эки кере чемпиону, Россияни спортуну сыйлы устасы Татьяна Логунова, дунияны, Олимпиаданы, дунияны эм Европаны эки кере чемпиону Оксана Ермакова – желгенди.

Алагы КМР-ни Парламентини башчысыны орунбасары Олимпиаданы грек-...

«Алтын», «кюмюш» да бизникеледе

Кырачар-Черкесде Домбайда 14-15-жыллык спортчулары араларында боксдан Россияни профсоюзларыны физкультурност обшестволарыны ара советини биринчиини бардырылганды, анда кыраалы 36 региондан 220 спортчу сермешгенди.

Ага Кыбарты-Малкырдан жети жаш гё-жеф кыатышканды. Эсептеге кере биринчи жерни 80 килограмм ауурулукда Шауаланы Таулан алганды. Аны тренерле Тургуланы Солтанбек бла Аскерий юйреткенди. Кюмюш майдалны Аналаны Турму (80-кг) кытханды, аны тренер Чочаланы Расул хазырлаганды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зуфият.

Кавказ жазуучулары клубуну Кыбарты-Малкыра бөлүмю Тебени Чегемден ТАТЧАЛАНЫ Аслагерини жашы Владимир ауушканына жарыгынын билдиреди эи аны кызын, назмучу Абайланы Сакнатга кырайгы сөз береди.

Юйретуу

Наныкы юлкюленди кыышха хазырлау

Бахчыгазда нанмыкка ёдоре эсегиз, аны юлкюленери кыш башларыны алында кыраарга керекликени билгиз. Росельхозараны Кыбарты-Малкыра бөлүмю специалиттери юйреткенери, хазырлау жуушланы тирлик жыйуу бошоп, сууукла башлангычы тамамгарга тийишиди.

Не зат этилди бу кезинде: юлкюленери бутакларыны кесуу, чапырактарыны кетериу, семитригиче салуу, тамырлары башларыны жайбуу ишле.

Наныкы колюню кез бутакларыны кесмесе, артадан аны бюртюктери уак болуукдула. Кыскартылганды юлкюле кышыны иги чыдадыла, кючлөкө боладыла, бахта да таза сырат алады. Дагында заралычу жуу-кыруусуалагы кышыны чыгаргыга азырак ою болды.

Юлкюле бутакларыны ойгенитиче кесерге жарамды. Биринчинден – кышты бек жютү болууга керекди. Аны бла биримликте зыгытлары эма эки жылдан артык турган бутакчыклары кересети. Экинчилерини кыбагуу бет бетти болуучула. Саулай айтканда, бир квадрат метрге 8-10 бутак кыласа тапды.

Болум

Кюнюн халы тюрленеди

РФ-ни МЧС-ини КМР-де Баш управленийсы билдиргенге керекди, 14 октябрде дерин коюн халы сууукка айланганы, мөчөлө бла температура -1...-3 градуска дерин тошерикди.

– Болум бла байламлы эл мюлктери болганла бла предпритияла продукцияларын сактауу кытайгысын кёрсөлө керекди. Бюткөндө тахта кёрсөлөни

Бутакларыны кесип бошагандан сора, колюню юсюндөн чапырактарында да кыагыт керетиз. Алай эмтесемиз жаууну кондеде ала чирит, мугут этип башпаркыдыла. Чапырактаны бош алай жукуруга жарамды: тубюндөн ёрге сыдырып алай кетерсе, юлкюле хата жетпейди.

Энди уа семитригиче бла багынуу юсюндөн айткыдык. Ол затлары тамырлары кытанды жадыла, жерини ханселдан тазалап, аз тырпай алай. Бек тырны ылга этмеги – наныкы тамырлары жер башына жууу ёсуюнодуле. Семитригичаны мюкк жерге жайса

жыйыл, бир жанана кетериге тийишлиди, – деп чертеди баш управленийны пресс-секретары Кантемир Берев.

Бу кезинде бир тюрлю кыялы болууга тошнөне мобиле телефонлардан «01» номерлерге телефонуладан «01» номерлерге сөлөшүргө болуучула.

КУАСЫМЛАНЫ Аминат.

Социал фонду

Аналагы – танг себеплик

Жылы башындан бери Кыбарты-Малкырада сабий тууган 2 958 юйюрге ахта себеплик этилгенди. Ол бир керге бериличу болуучулук, аны ата неда ана ишгерге болуучулук.

Икан швейт эсе, тёлуюну урунган жерине барып алаалкыды. Аны өлчөмү 22 909 сумду. Ишлемей эсе, фонду клиент службасында, кыраал жумушлары порталында неда МФЦ-да заявляени жазарга керекди. Бу жумушу бала туугандан сора алты айны ичинде толтурууга тийишлиди. Посейбны тёлуюну юсюндөн ону заявляени жазылып, битеу документте да жыйышдырыгандан сора он ички номеринде этилиди. Битеу керекли кыагытла жетдиримеген эселе, аны болжалы 20 ишчи юннеге дерин көбейтиликди.

Кыраалы жанандан себепликни бу тюрлюсюн битеу россияли юйюрле, ол санда сабийни алып ёсдорген адамла да алаалкыдыла, файдалары кылайын бир болганына кыраамды.

ТЕММОЛАНЫ Зуфият.

УЧРЕДИТЕЛЬСЬЕ: КЫБАРТЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Шеф-редактор ТЕКУЛАНЫ Хауа</p> <p>РЕДАКЦИОННА: КЮНАКЫЛАНЫ Хасан (баш редактор), ЖАНИ УРАСТАНЫ Нажабат (баш редактору оубласары), ТОКДУЛАНЫ Борис (жууалы секретары), МУСУКАЛАНЫ Сакнат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зукура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приемлы – 42-43-01. Баш редактору орунбасары – 42-38-21, 40-04-82. Жууалы секретары – 40-83-24. Секретариат – 40-93-42, Курорттара – 42-43-52.</p> <p>РЕДАКЦИОННЫ БЕЛОМЕРИ: Позитивка эм право – 42-24-02, 42-67-68. Экономика – 42-66-73. Культура – 42-66-76. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортта, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байланышкыла жортоотуу эм жазуу – 42-37-94. Экин кореспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85, 40-28-97.</p>	<p>Редакция авторла бла кыагыт журютпейди. Кюл жазмагыла рецензия этилмей эи ала артка кайтарылмайды.</p> <p>Газетте басылганды материалды айткандан омонда республиканы омону бла кезиметке болуучула. Алай айткандан хар зат ючюн Россия Федерацияны Басмамы юсюндөн законду тийишликте материалдары авторлары кесери жуушканды.</p> <p>Редакция авторлардан 400 газет тизгинден (машипка бла жазылганды 5-6 бет) кеню аймады.</p> <p>Газет Сызганы, информация технологияны эма асаамы коммуникацияны ишлери жанна бла федерал надзор службады (Роскомнадзор) Кыбарты-Малкырада управленийсыны.</p> <p>2016 жылда 19 декабрде регистрация этилгенди. Регистрация номер – ПИИ № ТУ07-00118. Индекс – П 5893</p>	<p>Газеттин басмагы «КМР-Медиа» ТКУ-ну компьютер службады хазыр эткенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басылганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а</p> <p>Газеттин кесирине тапшыруу ючюн КМР-ни почта сызыны кыраарла Управленийсы жуушканды. Телефонна: 76-01-21</p> <p>Газеттин розничкага сатуу ючюн КМР-ни «Роспечать» ашкочер обшествосу жуушканды. Телефонна: 42-69-34</p> <p>Газет жыйнакка юч кере чыгында – чыгуурге, орта, шабат кондеде.</p> <p>Номерге графикте керуу 19 00 сагытта кюл салында. 20 00 сагытта кюл салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРЫЛА: Куулааны Зуфият – декурер редактор, Куулааны Сарият, Кетеченеланы Зуфият – жууалы секретарыны орунбасары; Эселеми Лила (1-2-чи бетте), Бийчеккуланы Жаннета (3-ию бет) Ахматланы Лоаза (4-ию бет) – корректор.</p> <p>Тиражи 1438 экз. Заказ № 2224 Багысы 10 сомду.</p> <p>360000, Нальчик шахар, Ленин алы проспекти, 5. Электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
--	---	---	---